

De afkalving van het Nederlands taalgebied

Rabin Gangadin ¹

In Nederland hebben diverse journalisten, politici, wetenschappers en vele anderen hun visie ten aanzien van de houding van allochtonen tegenover het Nederlands en de vrijheid van meningsuiting, die Nederland hoog in het vaandel denkt te voeren, verpakt in bondige essays. Qua inhoud en strekking doen de uitgekristalliseerde opvattingen vermoeden dat de schrijvers ten aanzien van hun denk- en analytisch vermogen gelijk communicerende vaten met elkaar zijn verbonden. Het is steeds hetzelfde opflakkerende cliché, vooral in het kader van de inburgering: de overheid heeft zich vroeger niet in voldoende mate ingespannen allochtonen te verplichten het Nederlands te leren. Is dit juist?!

Jemand die de essays van de antropoloog en criminoloog prof. dr. Frank Bovenkerk leest – waaronder *Zij zien liever mijn handen dan mijn gezicht* – zal voornoemde opvatting terstond willen bestrijden omdat het oorspronkelijke Nederlandse beleid er uitsluitend op was gericht gastarbeiders geen kans te geven het Nederlands te leren. De reden hiertoe was de achter de Nederlandse ellebogen verschanste angst, inhoudende dat het onder de knie krijgen van deze taal met zich mee zou kunnen brengen dat zij, evenals de later massaal toegestroomde Surinamers, in

staat zouden zijn verzet te bieden tegen de Nederlandse ongelijkheidsbehandeling. Verder werd deze groep geacht, na vervulling van de aan haar toegedichte gastarbeidersrol, keurig huiswaarts te keren, in welk geval het niet zinvol zou zijn geld in hen te investeren voor taalonderwijs. Surinamers daarentegen, waarvan velen van hen reeds van huis uit het Nederlands machtig zijn in woord en geschrift, – benevens enige (theoretische!) kennis van de Nederlandse gewoonten, cultuur, normen en waarden – werden beschouwd als een regelrechte bedreiging omdat ze daardoor niet makkelijk te koeioneren zouden zijn.

Strikt genomen is het simpelweg te wijten aan de zucht naar electoraal gewin naar Latijns-Amerikaans model in Nederland tengevolge waarvan de onder het schuim gehulde discussie over allochtonen krachtig is aangewakkerd, omdat opportunistische Nederlandse politici nu eenmaal de kunst verstaan deze groepering in alle opzichten te compromitteren. Ondanks het feit dat tijdens de rouwtocht na Fortuyn's dood velen geëmotioneerd opmerkten dat de vrijheid van meningsuiting in Nederland een gevoelige klap toebedeeld heeft gekregen, zijn het toch in het bijzonder allochtonen wier visie en opinie in Nederland niet welkom zijn, desnoods als mogelijk en rechtvaardig tegenwicht tegen al de meningcolporteurs onder Nederlanders, die zich doorgaans via de reguliere pers en media een ingang kunnen forceren.

Enkel uit angst voor de Islam hebben diverse gerenommeerde dag- en week- en regionale bladen zoals *Trouw*, *Het AD*, *De Volkskrant*, *De Telegraaf*, *het Utrechts Nieuwsblad*, *Nieuwsblad van het Noorden*, etc. aan Islamitische scribenten een ruimte als columnist toebedeeld, terwijl er opvallend geen Molukse, Antilliaanse, Arubaanse en Surinaamse vertegenwoordiging in te bespeuren valt. De redacties schijnen het er zelfs voor over te hebben de talrijke grammaticale en syntactische oneffenheden in de te publiceren columns te rectificeren. Een zelfde genegenheid gaat uit van uitgeverijen die literaire werken van Islamitische auteurs in hun fonds hebben opgenomen. Surinamers en Antillianen zijn wat dit betreft aan hun Islamitische collega's ondergeschoven omdat redacties niet eens de moeite nemen op hun aangeboden bijdragen te reageren.

Desondanks constateerde de Nijmeegse promovendus Vergeer in zijn dissertatie *Een gekleurde blik op de wereld* (2000) dat de

Nederlandse pers en media debet zijn aan het negatieve straatbeeld van allochtonen in Nederland. Als Surinaamse auteur heb ik zelf iets ervaren waar mijn gewaardeerde Islamitische collega's gelukkig van zijn ontzien. Op een in 1980 aangeboden literair essay aan de literatuurredacteur van het *NRC-Handelsblad*, reageerde wijlen K.L. Poll als volgt: *"Goed gelukt tekstje, tot mijn spijt heb ik het stadium erin te geloven dat buitenlanders onze taal zo goed machtig zijn dat ze daarin ook kunnen schrijven, nog niet bereikt. Hopelijk een andere keer."* De hoofdredacteur van het weekblad *Nieuwsnet* maakte het nog bonter door mij in 1979, toen ik bij hem voor de functie van columnist solliciteerde, het volgende terug te schrijven: *"... tropische, alcoholrijke kost die zwaar op de maag van het met melk en honing gevoede Nederlandse volk zal inbijten"*.

Toegegeven dat je een Nederlander niet kunt dwingen het verbale toebereidsel van een andere te lezen, vooral als betrokkene ook nog afkomstig is uit een andere cultuur en met geheel een eigen verhaal en traditie. Wat dan tegenstrijdig is dat uit dezelfde hoek de rauw verklankte kritiek wordt opgerispt tegen het feit dat allochtonen geen belangstelling tonen voor het Nederlands en in publieke ruimtes en op publieke plaatsen ongegeneerd in hun eigen schreeuwtaaltje hele redevoeringen houden. *"Ze moeten maar eens het Nederlands leren"*, wordt er in straffe tongval uit de strot gewrongen. Dat wat ik hiermee wil benadrukken, is dat Nederlanders een keer bij zichzelf te rade moeten gaan waarom allochtonen zich ten aanzien van het actieve Nederlandse taalgebruik buiten de samenleving hebben geplaatst.

***"Ze moeten
maar eens het
Nederlands leren",
wordt er in straffe
tongval uit de strot
gewrongen."***

Ik neem bij deze gemakshalve Surinamers onder de loep omdat zij de enige exotische bevolkingsgroep van Nederland vormen die, behalve de Nederlandse taal, ook het Nederlandse normen- en waardenstelsel van huis hebben meegekregen. Na de massale exodus van Surinamers naar Nederland in 1975 werd het ten aanzien van het deviantante Nederlandse taalgebruik van Surinamers lachen geblazen. Het 'ge-oew-wij' van Surinamers, vermengd met connotaties en andere lexicale en grammaticale afwijkingen, deden de vroegtijdig ingeslagen diepe ouderdomsgroeven in de Nederlandse 'porems' voor het eerst gladtrekken tengevolge van de hilariteit.

Zuiver (socio)linguïstisch gezien had iedere Surinamer die in eigen land onderwijs had genoten, een betere bagage in de Neder-

landse grammatica dan vele Nederlandse schoolbezoekers. Surinaamse leerlingen bleken op Nederlandse scholen vrij rap te zijn in het opdissen van grammaticale regels, het ontleden van zinnen in de meest gedifferentieerde vorm (woord- en zinsontleding, redekundige en taalkundige ontleding) etc., die voor de taalaanbieder als een positief en gunstig fundament moest worden gezien erop voort te kunnen bouwen. De

meesten hadden in Suriname, vooral op de middelbare scholen, taalles gehad van Nederlanders die hun militaire dienstplicht in Nederland hadden verruild voor een taalgoeroeschap in Suriname. Het enige waar het de Surinaamse taalconsumenten in Nederland aan ontbrak, was de overdadige theoretische kennis in de praktijk brengen.

Een veel gehoorde klacht aan het adres van de Surinaamse taalgebruiker was dat die de klemtoon op de verkeerde lettergreep zou plaatsen en dat die ook nog met een ander accent, in plaats van klank/fonetiek, sprak. Tegenwoordig is de op een grammaticaal verantwoorde wijze beklemtoning van zinnen en woorden door witte Nederlanders dusdanig erbarmelijk dat het lijkt alsof Nederland geen oorspronkelijke bewoners c.q. taalgebruikers meer heeft.

In de stroom Surinamers van 1975 en later waren er genoeg die, hoewel ze over een degelijke retorische kwaliteit en over een welversneden pen beschikten, zich ten gevolge van de bagatelliseringsdrang van Nederlanders genoopt voelden kunstmatig op zoek te gaan naar hun eigen taalroots. Slechts enkelen durfden de strijd aan te binden tegen de Nederlandse provocateurs en stortten zich, hoewel zonder een eclatant succes, op de schrijverij en andere taalgereleerde hobby's. Het resultaat hiervan was op termijn dat velen van deze zelfde Nederlandse taalbeheersers zich gingen verdiepen in hun culturele taal en die zijn gaan uitbouwen tot een commerciële aangelegenheid, van waaruit zij de Nederlandse taalinteresse ook bij jongeren gingen ondernemen.

Het in kromme babytaal communiceren met allochtonen op de werkvloer en in publieke ruimtes is het allerdomste wat de Nederlander op zijn geweten mag dragen. Docenten in de tweedetaalverwerving (NT2) die er moeizaam in slagen een paar grammaticale basisregels bij nieuwkomers in te heien, geraken in een extase van blijdschap. Zij moesten eens weten hoe hun voorgangers zijn omgegaan met een groep die de basisgrammatica en zelfs meer paraat had, maar het Nederlands vanwege de neerbui-gendheid van deze leerkrachten nooit heeft kunnen leren op een hoger gedifferentieerd

***Het in kromme
babytaal
communiceren
met allochtonen
op de werkvloer
en in publieke
ruimtes is het
alderdomste wat
de Nederlander
op zijn geweten
mag dragen.***

Anno 2005 nog worden immense en zeer kwalijke taalfouten van autochtonen afgedaan als 'een tikfoutje' terwijl een enkele grammaticale oneffenheid van een allochtoon gelijk een fotogrammetrische opname bloot en belachelijk aan de openbaarheid wordt prijsgegeven.

niveau. Bezien tegen het licht van deze grondhouding is het hypocriet te stellen dat allochtonen nu wel in staat moeten worden geacht het Nederlands te leren omdat er hierdoor een stukje werkgelegenheid ontstaat voor pseudo-Nederlandse taalpuristen en voor de oplevende industriële taalnijverheid op het gebied van de NT2.

Hoe is het thans gesteld met het huidige taalklimaat in Nederland? Volgens de taal-

propagandisten en stemmingmakers zou het nog steeds niet goed gesteld zijn met het Nederlands van allochtonen. Hoewel ik niet flauw wil doen door parlementsleden af te vallen met hun:

- 'het plan wat gepresenteerd is' in plaats van 'het plan dat gepresenteerd is';
- 'een aantal kiezers hebben' in plaats van 'een aantal kiezers heeft';

is het Nederlands in Nederland in z'n volle omvang verziekt ondanks taalquizen als *Tien voor taal* en modieuze trends als direct ingespoten turbotaal, flitsend/oraknend Nederlands en wat dies meer zij.

Anno 2005 nog worden immense en zeer kwalijke taalfouten van autochtonen afgedaan als 'een tikfoutje' terwijl een enkele grammaticale oneffenheid van een allochtoon gelijk een fotogrammetrische opname bloot en belachelijk aan de openbaarheid wordt prijsgegeven. Ligt hier overigens een boodschap/ signaal aan ten grondslag? Door de tentakels en voelsprietten voortdu-

rend gericht te houden op de vermeende taalachterstand bij allochtonen is de controle over de eigen tanende taalbeheersing bij autochtonen geheel weggeëbd, terwijl allochtonen zich terecht ontmoedigd beginnen te voelen het Nederlands actief te leren. Een komisch verschijnsel dat eveneens in het oog springt, is het feit dat werknemers liever een matig opgeleide allochtoon met een zeer basale taalbeheersing in dienst nemen dan een die academisch rijkelijk gebrevetteerd is en daarnaast ook blijk geeft van een roemruchte taalbeheersing. Bij mij blijft nog steeds de vraag ergens talmen waar Nederlanders heen willen met hun actie allochtonen verplicht Nederlands te laten leren, terwijl ze met hun houding zoals hierboven geïllustreerd er juist het tegendeel van schijnen te menen. Zou de geest van wijlen Poll nog steeds rondwaren boven het polderland-schap?

Overigens zijn de enige daadwerkelijke taalbeheersers in Nederland de columnisten, essayisten, schrijvers, dichters, literaire dilettanten etc., maar desondanks is dit aantal niet voldoende er een van de schiereilanden van Nederland mee te overbevolken. De rest bedient zich van een snackbar vocabulair en een idioom waarbij het onderwerp in een krolse omhelzing ligt te flirten met het lijdend voorwerp terwijl de kronkel in de ene alinea narcistisch glimlacht naar zijn spiegelbeeld in de volgende. De schrijver, dichter, essayist en columnist Joost Zwagerman zei op 30 september

Een komisch verschijnsel is het feit dat werknemers liever een matig opgeleide allochtoon met een zeer basale taalbeheersing in dienst nemen dan een die academisch rijkelijk gebrevetteerd is en daarnaast ook blijk geeft van een roemruchte taalbeheersing.

2002 in het programma *Lagerhuis* dat Nederlanders de domste, arrogantste en onbeschoftste zijn binnen Europa en ze kunnen bij het *Groot Dictee Der Nederlandse Taal* niet eens van de Belgen winnen. Hij vervolgde: *"Je moet over een bepaalde mate van intelligentie beschikken om over gewichtige zaken als normen, waarden en aanpassing te kunnen praten, en dat is men in Nederland niet."*

In z'n geheel beschouwd zijn allochtonen in Nederland tegen het decor van de toeneemende taalvershraling onder de gehele Nederlandse bevolking terecht te kwalifice-

ren als volwaardige mededragers van het Nederlands. Het heeft dus weinig zin de straffe verwijtende vinger uit te steken naar een bepaalde groep die taalbehoevend zou zijn. Zuiver linguïstisch gezien gaat de gehele Nederlandse bevolking aan dit euvel ten onder, ondanks taalreddende mechanismen als de Taalunie en het Genootschap van de Taal te Den Haag etc. Nederland en Vlaanderen hebben zich verenigd in voornoemde Taalunie² zonder dat Nederland zich daarbij ooit heeft willen realiseren dat het Nederlands zoals dat anno 2005 in Suriname wordt gebezigd, veel meer overeenkomsten dan verschillen vertoont met

het Algemeen Beschaafd Nederlands.

Rabin Gangadin

Postbus 9779

NL-3506 GT Utrecht (Nederland)

jvkc.stema@zonnet.nl

Noten van de redactie

- 1 *De auteur is landbouwingenieur, gepromoveerd socioloog en werkt momenteel aan zijn tweede dissertatie op het gebied van strafrecht. Hij is directeur van de landelijke omroepstichting Educatieve Media Allochtonen (STEMA).*
- 2 *Ook Suriname is sinds december 2003 lid van de Nederlandse Taalunie. Het eerste resultaat van deze samenwerking was het meerdaagse congres 'Onderwijs in en van het Nederlands in Suriname' dat in januari jongstleden in Paramaribo plaats vond. Op het congres hebben mensen uit de Surinaamse onderwijspraktijk, samen met enkele Nederlandse en Vlaamse collega's, nagedacht over een Taalunieprogramma voor Suriname ter ondersteuning van het Nederlands als vak en als instructietaal in het basis- en secundair onderwijs. Ter gelegenheid van dit Taaluniecongres is een inleidende tekst geschreven over de onderwijssituatie in Suriname en is de documentaire 'Ver weg of dichtbij?' gedraaid over het Nederlands op Surinaamse scholen. De tekst en de documentaire kunnen gedownload worden van de website van de Taalunie. Leuk om weten is ook dat in de tweede editie van de Woordenlijst Nederlandse Taal, die in oktober 2005 verschijnt, 500 Surinaams-Nederlandse woorden worden opgenomen. Een lijst van mogelijke kanshebbers is eveneens on line te zien op:
<http://taalunieversum.org>*